

**NADER ONDERZOEK FAUNA
AART VAN DER LEEUWSTRAAT te
HAARLEM**

In verband met renovatie flats

NADER ONDERZOEK FAUNA AART VAN DER LEEUWSTRAAT te HAARLEM

In verband met renovatie flats

Opdrachtgever:
PreWonen
De heer G. de Boer

Projectnummer : P20071
Datum : 14 oktober 2020

Projectleider : P.M.A. van der Wielen
Controle : T. van de Wiel
Paraaf :

Postbus 36233
1020 ME AMSTERDAM
Telefoon: 06-50523935
E-mail: info@groenadviesamsterdam.nl

INHOUDSOPGAVE :

1	INLEIDING	3
2	HUISMUS	4
2.1	Opzet veldwerk.....	4
2.2	Resultaten veldwerk	4
2.3	Conclusies	5
3	GIERZWALUW.....	6
3.1	Opzet veldwerk.....	6
3.2	Resultaten veldwerk	6
3.3	Conclusies	6
4	VLEERMUIZEN	7
4.1	Opzet veldwerk.....	7
4.2	Resultaten veldwerk	7
4.3	Conclusies	10
4.4	Adviezen	11

1 INLEIDING

In 2018 voerden we een quickscan uit bij acht flats aan de Aart van der Leeuwstraat te Haarlem. De aanleiding was de geplande sloop en nieuwbouw van deze flats. Uit deze quickscan bleek dat bij de flats huismussen voorkwamen en dat de flats geschikt zijn voor vleermuizen. De aanwezigheid van gierzwaluwen werd onwaarschijnlijk geacht maar kon niet worden uitgesloten. We adviseerden daarom nader onderzoek naar de aanwezigheid van deze drie soorten.

Voor soorten als huismus, gierzwaluw en vleermuizen zijn door diverse instanties en het Netwerk Groene Bureaus voor de wijze van inventariseren landelijke richtlijnen opgesteld. Kort samengevat houden deze in:

- Huismussen 2x ochtendbezoek in de periode april-mei (tussen de bezoeken minimaal 10 dagen)
- Gierzwaluwen 3x avondbezoek in de periode 1 juni-15 juli (tussen de bezoeken minimaal 10 dagen)
- Vleermuizenonderzoek in vier rondes in de periode mei – september

Voor het in kaart brengen van de vogels zijn in de periode april tot en met juli in totaal vijf bezoekeronden noodzakelijk.

Voor de huismussen geldt dat deze acht flats op één dag door één persoon te karteren zijn. Voor de gierzwaluwen geldt vanwege de grootte en onverzichtelijkheid van het gebied met de flats én het gegeven dat de waarnemingen 's avonds verricht moeten worden, dat het noodzakelijk is om deze inventarisatie met meerdere personen en/of meerdere bezoeken per ronde uit te voeren. Eén persoon kan op één avond maximaal twee flats inventariseren, het werk is daarom met vier personen per ronde uitgevoerd.

Tijdens de bezoeken zijn alle nestindicerende waarnemingen van huismussen (zingende mannetjes, nestbouw, voeren et cetera) op kaart ingetekend. Voor gierzwaluwen is gezocht naar de flats invliegende vogels en piepende jongen. Tevens is gekeken naar locaties waar laagvliegende groepen al roepend langsvliegen. Dit gedrag wijst ook vaak op broedlocaties.

Ook voor de inventarisatie van vleermuizen geldt dat het terrein zodanig onoverzichtelijk is, dat het niet mogelijk is een inventarisatieronde in één bezoek af te ronden. Dit is opgevangen door per ronde vier personen in te zetten.

Andere waarnemingen van beschermde en andere relevante soorten (bijvoorbeeld rode lijst), zijn eveneens vastgelegd.

2 HUISMUS

2.1 Opzet veldwerk

Voor het in kaart brengen van de huismussen zijn twee bezoeken gebracht. Het eerste was op 22 april en het tweede op 6 mei 2020. Gedurende beide bezoeken was het droog, zonnig weer met nauwelijks wind. De temperatuur was 10 tot 14°C. Het bezoek van 22 april duurde van 8.10 tot 9.56 en het bezoek op 6 mei van 9.40 tot 11.45.

Tijdens het veldwerk werd het gehele onderzoeksgebied langzaam lopend doorkruist waarbij gebruik werd gemaakt van wegen tussen de flats. De binnentuinen konden niet worden betreden maar wel van beide zijden goed worden overzien. Het gehele onderzoeksgebied kon zo goed worden bestreken.

Er werd bij elke gevel van de flats enige tijd gepost. Daarbij werd, waar relevant, ook de binnentuin in de gaten gehouden. Werd daarbij geen huismus gehoord of gezien, dan is naar de volgende zijde van de flat of volgende flat gegaan. Werden wel mussen waargenomen dan zijn deze een tijdje met de verrekijker gevolgd om na te gaan of en zo ja waar, deze broedden. Deze locaties zijn op kaart vastgelegd. Als op een locatie meerdere mannetjes tegelijkertijd gehoord werden, dan zijn deze als elkaar uitsluitende waarnemingen genoteerd; dit is noodzakelijk omdat zingende mannetjes nogal mobiel bleken en er ook regelmatig mannetjes uit de aangrenzende wijk in de binnentuinen kwamen foerageren en daar soms ook kort zongen.

Waarnemingen van vogels met voer/uitwerpselen of meerdere bezoeken van vrouwtjes aan dezelfde locatie werden als nest gezien. Overige waarnemingen, bijvoorbeeld zingende mannetjes, werden als potentieel territorium gezien. Door langer te posten werd dan getracht deze te koppelen aan één van de nesten. Meestal lukte dat.

2.2 Resultaten veldwerk

Gedurende het eerste bezoek werden in de binnentuin tussen de derde en vierde flat (gezien vanaf het westen) meerdere huismussen waargenomen. Er werden echter geen waarnemingen gedaan die wezen op het broeden van huismussen. Wel werd intensief gependeld tussen deze tuin en de woningenblokken ten zuiden van het projectgebied, waarin meerdere paartjes bleken te broeden.

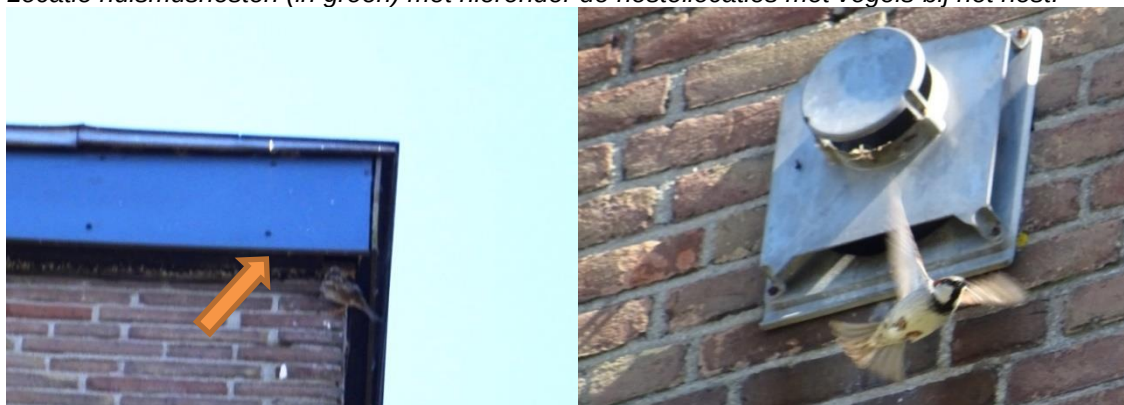
Bij het tweede bezoek werden twee nesten van huismussen aangetroffen. De eerste zat in een opening van het dakbeschot op de hoek van de derde flat. Het tweede nest zat in een ventilatiepijp in de zijgevel van de vierde flat. Op beide locaties waren jonge vogels aanwezig; deze konden bij het voeren worden gehoord.

Tijdens het gierzwaluwbezoek van 3 juni werd nog een later gestart nest van een paartje huismus aangetroffen. Ook deze bevond zich in een ventilatiepijp. Er werd daar intensief gevoerd.

In de derde flat bleek in een scheur in de gevel een boomkruiper te broeden. Deze vogel vloog regelmatig met voer vanuit de wijk deze scheur in. In de meest oostelijke flat bleek in een nestkast een pimpelmees te broeden en in twee binnentuinen werden eksternesten aangetroffen.

Locatie huismusnesten (in groen) met hieronder de nestelocaties met vogels bij het nest.

2.3 Conclusies

In twee van de flats blijken huismussen te broeden. Voor de sloop van deze flats is een ontheffing noodzakelijk.

Daarnaast zijn meerdere broedvogels aanwezig met een jaarrond beschermd nest. Het gaat om boomkruiper, pimpelmees en ekster. Ze zijn alle opgenomen in categorie 5, de lichtste categorie. Voor deze soorten geldt dat als er in de directe omgeving voldoende alternatieven aanwezig zijn of aangeboden kunnen worden, de jaarrond bescherming vervalt. Wel blijven de nesten ook dan gedurende het broedseizoen beschermd.

Voor ekster geldt dat er voldoende alternatieven beschikbaar zijn in de omgeving. Voor de hollenbroeders boomkruiper en pimpelmees is dit niet het geval. We adviseren voor deze soorten in de nieuwe situatie nestkasten aan te bieden.

3 GIERZWALUW

3.1 Opzet veldwerk

Er zijn drie bezoeken gebracht, gericht op het in kaart brengen van gierzwaluwen. De data, tijden en weersgegevens staan in onderstaande tabel:

Datum	Tijden	Weer	Temperatuur	Bewolking	Wind
3 juni	20.00-22.00	Droog	17°C	Bewolkt	1 Bft
24 juni	20.15-22.15	Droog	24°C	Half bewolkt	2 Bft
7 juli	20.15-22.15	droog	14°C	Bewolkt	2 Bft

Er is gewerkt met vier waarnemers zodat elke waarnemer twee flats kon monitoren. Het veldwerk was gericht op het waarnemen van in- en uitvliegende gierzwaluwen en het intekenen van groepjes laag langs de gevel vliegende gierzwaluwen. Dit soort waarnemingen zijn indicatief voor nestellocaties.

3.2 Resultaten veldwerk

Er werden alleen hoog overvliegende, foeragerende gierzwaluwen waargenomen. Er waren geen nestindicerende waarnemingen.

3.3 Conclusies

Er broeden geen gierzwaluwen in het projectgebied.

4 VLEERMUIZEN

4.1 Opzet veldwerk

Er zijn vijf bezoeken gebracht gericht op het in kaart brengen van vleermuizen. De data, tijden en weersgegevens staan in onderstaande tabel:

Datum	Tijden	Weer	Temperatuur	Bewolking	Wind
3 juni	22.00-00.10	Droog	16°C	bewolkt	Windstil
24 juni	22.15-00.15	Droog	22°C	Half bewolkt	2 Bft
7 juli	3.15-5.15	Droog, lichte motregen na 5.00	12°C	Bewolkt	2 Bft
3 september	23.55-1.55	Droog	14°C	Onbewolkt	Windstil
29 september	20.50-22.50	Bij aanvang miezer, snel weer droog	21°C	Bewolkt	windstil

Er is gewerkt met vier waarnemers zodat elke waarnemer twee flats kon monitoren. Alle waarnemers waren voorzien van batloggers. Hiermee kunnen geluiden worden weergegeven maar ook opgenomen om ter controle nog eens af te luisteren. Bij elke waarneming werd de soort bepaald, werd getracht het gedrag (overvliegend, foeragerend of baltsend) en een eventuele binding met de flats te bepalen. Alle waarnemingen werden met deze gegevens op kaart ingetekend.

Omdat bij het eerste bezoek enkele laatvliegers werden waargenomen is op 24 juni een extra bezoek voor deze soort ingelast. Deze is met twee personen uitgevoerd.

4.2 Resultaten veldwerk

Op onderstaande kaartjes zijn de waarnemingen per bezoek ingetekend. Daarbij zijn de volgende symbolen gebruikt:

Vliegroute waarbij de breedte van de pijl een indicatie geeft van de hoeveelheid dieren dat van de route gebruik maakt. Tevens wordt de vliegrichting aangegeven.

Foeragerende vleermuis 1 exemplaar

Foeragerende vleermuizen 2 à 5 stuks

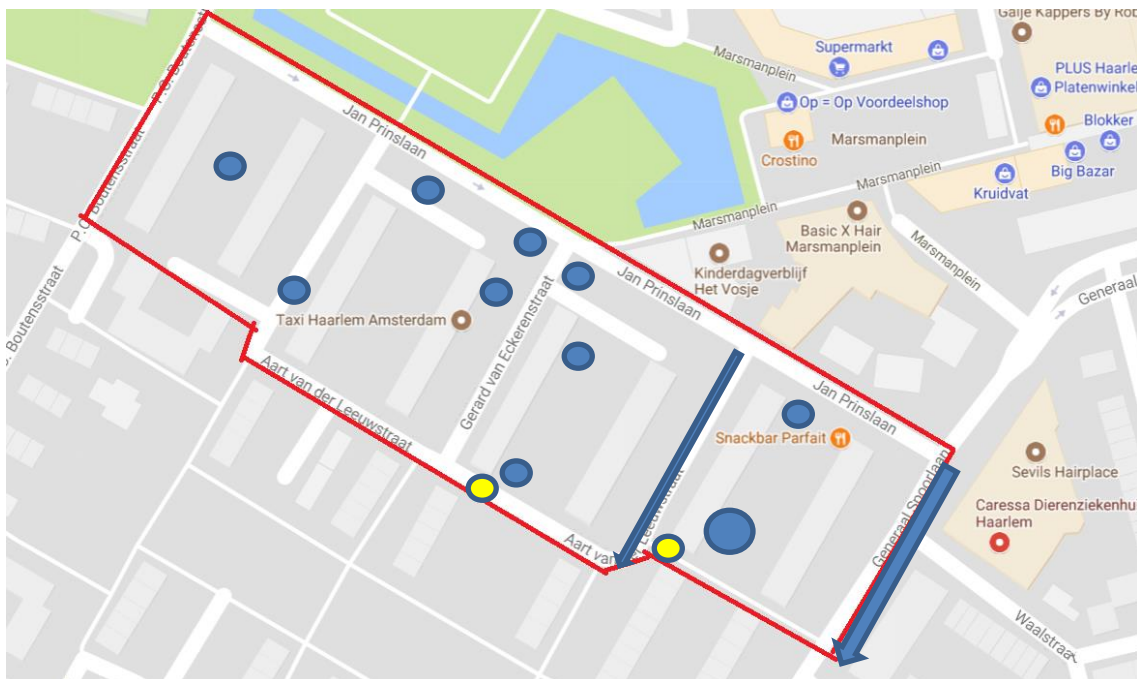

Baltsend mannetje

zomerverblijf

Blauwe symbolen staan voor de gewone dwergvleermuis, rode voor de ruige dwergvleermuis en gele voor de laatvlieger. Andere soorten vleermuizen zijn niet waargenomen.

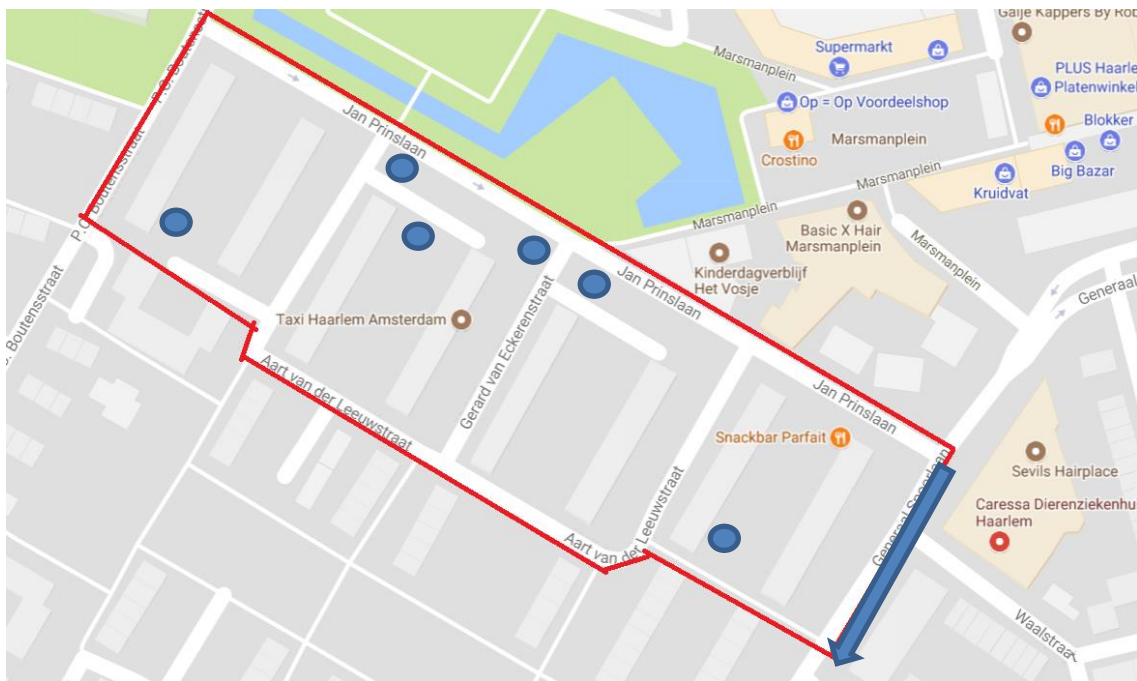

Waarnemingen 3 juni

Er bleken twee regelmatig gebruikte vliegroutes door het onderzoeksgebied te lopen. Dieren vlogen daar van noord naar zuid.

In de diverse binnentuinen en in de iepengroepen ten noorden van enkele flats werden regelmatig foeragerende gewone dwergvleermuizen waargenomen. Het betrof veelal solitaire dieren, maar in één binnentuin waren in het begin van de nacht meerdere dieren aan het foerageren. Later werden deze niet meer aangetroffen.

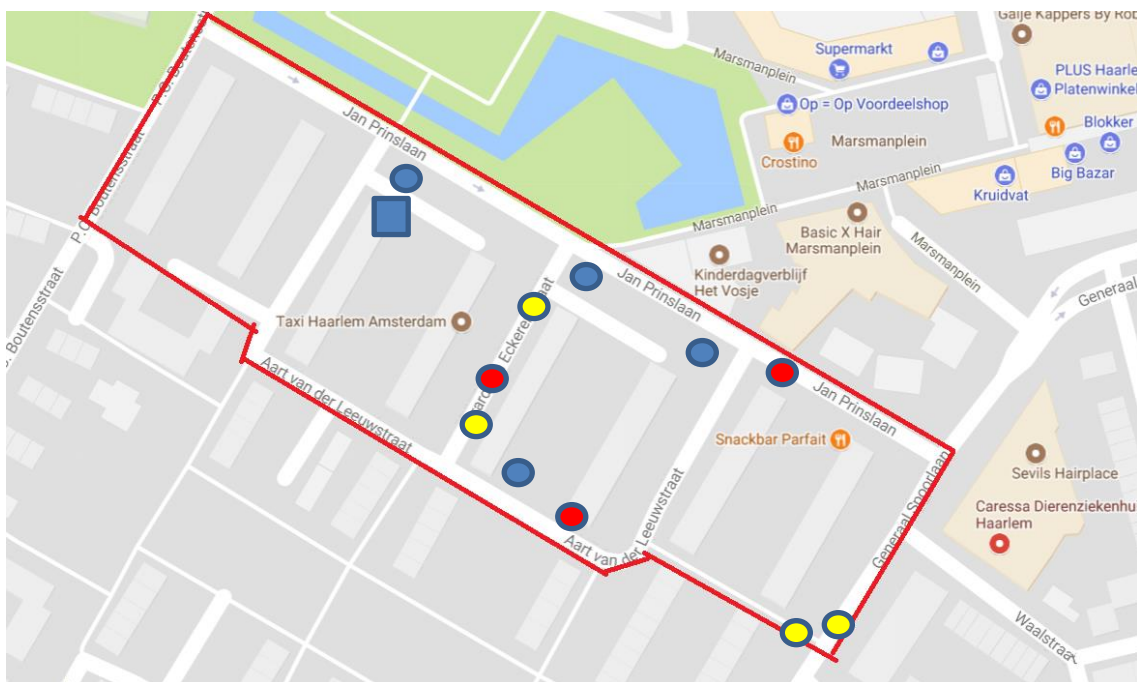
Aan de zuidzijde van twee flats werden solitaire laatvliegers foeragerend aangetroffen. Beide werden meermaals op deze locaties aangetroffen.

Waarnemingen 24 juni

De vliegroute aan de oostelijke zijde van het projectgebied bleek nog in gebruik. Op min of meer dezelfde locaties, bij de grotere boomgroepen, werden foeragerende gewone

dwergvleermuizen waargenomen. Er werden geen laatvliegers of andere soorten vleermuizen waargenomen.

Waarnemingen 7 juli.

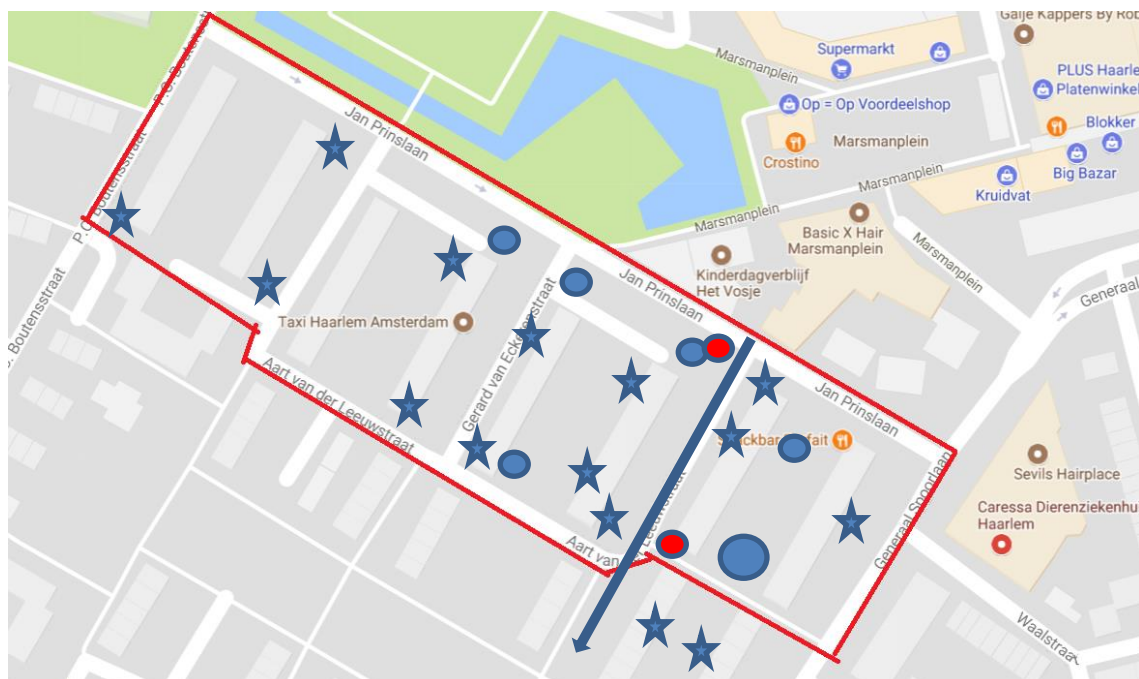
Er werden deze ronde langs de bekende vliegroutes slechts enkele naar zuid vliegende gewone dwergvleermuizen waargenomen. In het westelijke deel werd een invliegende gewone dwergvleermuis gezien. Enige tijd wachten tot aan zonsopgang leverde geen extra dieren op. Het betreft dus een zomerverblijf voor een solitair dier.

Voor het eerst dit seizoen werden enkele foeragerende ruige dwergvleermuizen waargenomen. Deze verbleven alle bij de grotere bomen. Opvallend is dat nu wel weer enkele laatvliegers werden waargenomen. In de zuidoostelijke hoek werd, waarschijnlijk hetzelfde dier, tweemaal kort een laatvlieger waargenomen. Posten daar leverde geen aanvullende waarnemingen of aanwijzingen op voor een verblijfplaats. In de Gerard van Eekerenstraat werden twee hoog overvliegende laatvliegers gehoord en gezien. Deze hadden geen binding met het gebied.

Bij het eerste najaarsbezoek werden geen laatvliegers meer waargenomen. Vergeleken met de twee voorgaande bezoeken was er nu veel meer activiteit. Op maar liefst 13 locaties werden baltsende mannetjes van de gewone dwergvleermuis waargenomen. In vrijwel alle flats werden deze waargenomen.

Lokaal werden meerdere foeragerende gewone en ruige dwergvleermuizen waargenomen.

Bij het tweede najaarsbezoek was het aantal baltsende mannetjes nog hoger. Er werden er 17 waargenomen met ook meerdere mannetjes in de woonwijk die aan de zuidzijde aan het projectgebied grenst.

Waarnemingen 3 september

Waarnemingen 29 september

4.3 Conclusies

Tijdens het veldwerk werden drie soorten vleermuizen waargenomen. De laatvlieger en gewone en ruige dwergvleermuis.

Laatvlieger

Deze soort werd gedurende twee van de drie voorjaarsbezoeken waargenomen maar niet in het najaar. Opmerkelijk genoeg werd de soort in het voor deze soort ingelaste extra bezoek niet waargenomen.

Bij het eerste bezoek werden twee langdurig foeragerende dieren waargenomen. Bij het bezoek op 7 juli werden twee hoog overvliegende dieren waargenomen en foerageerde een derde dier kort rond de zuidkant van de laatste flat.

Er zijn geen aanwijzingen voor verblijven van deze soort in de flats. Ook wijzen de waarnemingen niet op regelmatig gebruik van de flats als foerageergebied of vliegroute. Ze zijn dus zeker niet essentieel voor deze soort.

Ruige dwergvleermuis

Vanaf 7 juli werden regelmatig ruige dwergvleermuizen waargenomen. Bij de bezoeken van 7 juli en 3 september ging het om foeragerende dieren nabij de boomgroepen in dit buurtje. Het ging dan om circa 3 exemplaren per bezoek. Bij het laatste bezoek werd één baltsend mannetje waargenomen. Deze riep vanuit een kleine straatboom. Onduidelijk is waar dit dier zijn verblijfplaats had. Er zijn geen aanwijzingen voor verblijfplaatsen van deze soort in de flats.

Gewone dwergvleermuis

De meest algemene soort in het plangebied is de gewone dwergvleermuis. Deze is gedurende elk bezoek in behoorlijke aantallen waargenomen. In de met bomen begroeide binnentuinen en de iepengroepen aan de noordzijde van meerdere flats werden altijd wel enkele foeragerende gewone dwergvleermuizen waargenomen. Het betrof meestal solitaire dieren of groepjes tot 3 à 5 dieren.

Tijdens meerdere avondbezoeken bleken vliegroutes door de wijk te lopen. De dieren maakten daarbij gebruik van de laanstructuren in de twee meest oostelijke straten. Met name de route door de Generaal Spoorlaan werd intensief gebruikt. Dit wijst op één of meer kolonies in de wijk ten noorden van het projectgebied. Deze dieren zijn waarschijnlijk op weg naar het Schoterbos en aangrenzende grotere groenstructuren. In de ochtend werden geen vliegroutes waargenomen. Mogelijk dat de dieren gedurende de nacht meer geleidelijk of meer diffuus door de wijk terugkeren.

Er zijn geen aanwijzingen voor kraamkolonies in het plangebied. Gedurende de drie voorjaarsbezoeken werd alleen een zomerverblijf met een solitair dier aangetroffen.

In het najaar troffen we een heel ander beeld. Op maar liefst 19 locaties werden baltsende mannetjes waargenomen; een opvallend hoge dichtheid. Omdat gewone dwergvleermuizen vliegend baltsen was het in enkele gevallen, met meerdere dieren dicht bijeen, lastig te bepalen waar de te verwachten verblijfplaatsen waren. We zijn daar met twee waarnemers bij de afzonderlijke gevels gaan staan en gaven dan elkaar aan wanneer en waar dieren werden waargenomen. Door middel van uitsluitende waarnemingen (tegelijk gehoorde dieren) kon zo een preciezer beeld geschetst worden. In binnentuinen bleek soms de gehele breedte van de tuin gebruikt te worden. Daar waar bij het ene bezoek links en bij het volgende bezoek rechts gebalst werd, is dit als één territorium gezien.

Met uitzondering van de derde flat (geteld vanaf het westen) werden in alle flats baltsende mannetjes aangetroffen. De grootste concentratie paarverblijven bevindt zich in de oostelijke helft van het plangebied. Gezien de ligging van de vliegroutes door dit deel van de wijk is dit niet onverwacht. Bekend is dat veel mannetjes positie kiezen op de vliegroutes tussen de kraamkolonie en het foerageergebied en/of overwinteringsplek om passerende vrouwtjes te onderscheppen.

Er zijn geen aanwijzingen gezien voor een grotere overwinteringslocatie, geen zwermgedrag of in- en uitvliegende dieren, maar het is niet uit te sluiten dat een deel van de mannetjes in de flats tracht te overwinteren.

4.4 Adviezen

In alle flats bevinden zich verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis en in een boom in de Aart van der Leeuwstraat zit een paarverblijf van een ruige dwergvleermuis. De in totaal 20 verblijfplaatsen in de flats gaan bij de sloop verloren. Onduidelijk is of de bomen bij de komende

sloop en nieuwbouw gehandhaafd worden. Als dat niet het geval is, gaat ook dat verblijf verloren.

Er gaan dus sowieso 20 en in het slechtste geval 21 zomer- (1) en paarverblijven (20) verloren. Het is daarom noodzakelijk een ontheffing aan te vragen bij de Omgevingsdienst.

Tevens is het noodzakelijk om de verblijfplaatsen die verloren gaan te compenseren. Normaliter wordt daarbij uitgegaan van een factor vier. Er zouden dus in de nieuwe flats minimaal 84 nieuwe verblijfplaatsen ingebouwd moeten worden.

Daarnaast is het noodzakelijk om voor de overbrugging van de periode, tussen de sloop en het beschikbaar komen van de nieuwe verblijven, tijdelijke kasten aan te bieden. In principe gaat het daarbij ook om 84 stuks, maar afhankelijk van de planning van de sloop en de nieuwbouw, is het misschien mogelijk dat de kasten, die in de eerst gebouwde flats worden ingebouwd, als compensatie dienen.

In het geval dat de bommenrij langs de flats in de Generaal Spoorlaan verdwijnt, is het ook daar noodzakelijk een oplossing te bedenken voor beschutting van de vliegroute aldaar. De tweede vliegroute door de Aart van der Leeuwstraat is niet essentieel. De vliegroute wordt aanzienlijk minder gebruikt en de Generaal Spoorlaan is een geschikt alternatief.

Deze maatregelen dienen, zodra meer bekend is over de uitvoering en planning van de komende werkzaamheden, voor de ontheffingsaanvraag nader uitgewerkt te worden.